

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

Aan:

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/061	11 januari 1994

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 02/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

[REDACTED]

Kolonel-KLu

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	070 - 3 18 6634
	Den-Haag	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCH FöderATIE

02/94

(Afgesloten 111000 JAN 1994)

Bosnië-Herzegovina

Na enige vertraging, veroorzaakt door Servische beschietingen op het vliegveld van Sarajevo, is de Bosnische president Izetbegovic het afgelopen weekeinde naar Bonn gereisd voor overleg met zijn Kroatische ambtgenoot Tudjman. De besprekingen hebben zich vermoedelijk geconcentreerd op de twee belangrijkste geschilpunten tussen beide partijen, te weten de aanspraken van de Moslims op een haven aan de Adriatische Zee en de situatie in centraal-Bosnië.

De afgelopen dagen hebben de Bosnische (Moslim-)strijdkrachten hun aanvallen op Kroatische stellingen in centraal-Bosnië geïntensiveerd; vermoedelijk zullen deze stellingen op korte termijn onhoudbaar blijken, tenzij de Kroatische strijdkrachten hun assistentie aan hun Bosnische volksgenoten vergroten. Hoewel Tudjman hierop vorige week heeft gezinspeeld, is het onwaarschijnlijk dat hij deze koers zal kiezen, omdat dit de kans op internationale sancties tegen Kroatië zou vergroten en de speelruimte voor een oplossing van het etnische conflict in Kroatië zelf verkleinen. Daarom is aannemelijk dat Tudjman in het overleg met Izetbegovic nieuwe voorstellen heeft gepresenteerd om te proberen verdere aanvallen op de Kroatische posities in centraal-Bosnië te voorkomen, dan wel compensatie te verwerven voor het dreigende verlies van deze posities. Naar verluidt heeft hij een economische unie tussen beide republieken voorgesteld. Tegen de achtergrond van de Kroatische militaire zwakte in centraal-Bosnië is het echter onwaarschijnlijk dat Izetbegovic tot concessies bereid zal zijn. In dit verband is vermeldenswaard dat inmiddels van Kroatische zijde is gemeld dat tussen beide partijen een staakt-het-vuren is overeengekomen; dit is van Moslim-zijde evenwel ontkend.

De Veiligheidsraad is vorige week bijegekomen op verzoek van de Bosnische regering, die de VN opriep tot meer effectieve maatregelen ter beëindiging van het conflict in Bosnië-Herzegovina. In een nieuwe resolutie veroordeelde de Veiligheidsraad alle strijdende partijen wegens hun verantwoordelijkheid voor het voortduren van de strijd en het tegenhouden van voedselhulp. Met name het voortdurende Servische beleg van Sarajevo werd scherp veroordeeld. In dit kader werd opnieuw gedreigd met uitvoering van een eerdere resolutie, die de NAVO machtigt geweld te gebruiken om de "veilige gebieden" (waarvan Sarajevo er één is) te beschermen.

Tijdens de NAVO-top van de afgelopen dagen dit onderwerp eveneens aan de orde gekomen. Het denkbeeld van luchtaanvallen op Servische stellingen is binnen het bondgenootschap omstreden. De Franse regering heeft onlangs met name gepleit voor een Amerikaanse deelname aan dergelijke luchtaanvallen. De Amerikaanse regering heeft reeds geruime tijd aangegeven in beginsel bereid te zijn tot luchtsteun aan UNPROFOR, maar zij verbindt daaraan de voorwaarden dat de SG van de VN er formeel om vraagt, dat ook Europese NAVO-leden aan dergelijke aanvallen bijdragen en dat het Amerikaanse Congres toestemming verleent voor de inzet van Amerikaanse militaire middelen. Andere lidstaten van de NAVO twijfelen aan het nut van luchtaanvallen op Servische stellingen, vermoedelijk met name uit vrees voor Servische represailles op UNPROFOR-personeel.

[REDACTED]

De besluitvorming in NAVO- en VN-kader kan ook directe gevolgen hebben voor de opstelling van de strijdende partijen, met name de Moslims. Ondanks de kans op militair succes in centraal-Bosnië, kunnen zij niet hopen met de militaire middelen die hen momenteel ten dienste staan hun uiteindelijke politieke doel, te weten het behoud van Bosnië-Herzegovina als eenheidsstaat, te bevechten. Een dergelijk doel kan slechts worden gerealiseerd door een vergroting van de buitenlandse militaire betrokkenheid bij het conflict. Tegen deze achtergrond moet erop worden gewezen dat de uitspraken van de NAVO en de VN door de Bosnische regering kunnen worden geïnterpreteerd als een indicatie dat de Westerse militaire betrokkenheid in hun voordeel op korte termijn kan worden vergroot. Waarschijnlijk zal dit voor de Bosnische machthebbers geen impuls vormen voor een meer constructieve opstelling.

Naar verluidt heeft de plaatsvervangend bevelhebber van de Bosnisch-Servische strijdkrachten, Gvero, gedreigd met een nieuw offensief in noordoost-Bosnië, als de Moslims niet uiterlijk medio januari instemmen met een vredesregeling. Doel van dit offensief zou zijn een corridor tot stand te brengen tussen de "Servische" gebieden in oost- en west-Bosnië ten zuiden van Tuzla. Vervolgens zouden de Serviërs met de stadsautoriteiten in Tuzla een verdrag willen sluiten zoals met de dissidente machthebbers in Bihac. Hoewel er in het recente verleden herhaaldelijk speculaties waren dat de autoriteiten in Tuzla ontevreden waren met de weinig flexibele opstelling van Izetbegovic en zeker in geval van een daadwerkelijke isolatie bereid zouden zijn tot een eigenmachtig vergelijk met de Serviërs, is er vooralsnog onvoldoende reden om aan te nemen dat zich in Tuzla een soortgelijke situatie zal voordoen als in Bihac. Omdat de Servische strijdkrachten in noordoost-Bosnië onvoldoende middelen hebben samengetrokken om op korte termijn een grootschalig offensief in te zetten, moet worden aangenomen dat Gvero met zijn opmerkingen met name beoogt de verdeeldheid onder de Moslims te vergroten.

Volgens recente persberichten hebben officieren van het Noordse UNPROFOR-bataljon, dat deels rond Tuzla en deels in Pancevo (Vojvodina) is gelegerd, gesteld dat leden van de reguliere "Joegoslavische" strijdkrachten regelmatig aan Servische zijde worden ingezet in centraal- en oost-Bosnië. Met name bij Zvornik aan de Servisch-Bosnische grens zou sprake zijn van voortdurend grensoverschrijdend militair verkeer. De "Joegoslavische" regering ontkent dat zij betrokken is bij de strijd in het buurland en heeft dit argument nog onlangs gebruikt ter ondersteuning van haar pleidooien voor opheffing van de internationale sancties tegen het land. Vooralsnog is er geen bevestiging van de gemelde VN-uitspraken, al is een zekere (met name logistieke) indirecte steun vanuit "Joegoslavië" aan de Bosnische Serviërs waarschijnlijk.

Volgens Bosnisch-Servische functionarissen nemen etnische Albanezen uit Kosovo aan Moslim-zijde deel aan de gevechten in Bosnië-Herzegovina. Hun aantal wordt door de Serviërs geschat op tenminste 2000. Hun doel zou volgens de betreffende berichten zijn mede-moslims bij te staan in de strijd, maar ook ervaring op te doen voor een gewapende opstand in Kosovo zelf. Hoewel een zekere militaire assistentie aan de Moslims vanuit Kosovo niet kan worden uitgesloten, dient het Servische bericht vermoedelijk met name politiek-propagandistische doelen. Het wil in dit kader onderstrepen dat de strijd in Bosnië-Herzegovina een religieuze in plaats van een etnische krachtmeting is en bovendien de dreiging van de Albanezen tegen de interne situatie in Servië zelf benadrukken.

Servië/Montenegro

Volgens het Servische dagblad "Politika" heeft in november j.l. een bijeenkomst plaatsgevonden in het militair-geografische instituut in Belgrado over de Servische militaire doelstellingen in 1994. De Servische vice-premier Kusutic zou zich bij die bijeenkomst hebben uitgesproken voor een "geloofwaardige en

[REDACTED]

coherente staatkundige eenheid van Belgrado tot Knin" (de hoofdstad van de Krajina), die bovendien de Dalmatische kustlijn van Sibenik tot Prevlaka zou moeten beheersen. Ook zou op de betreffende bijeenkomst zijn gesproken over vergroting van UNPA-oost en uitbreiding van UNPA-west tot aan de Hongaarse grens. "Politika" gaf niet aan welke concrete maatregelen werden voorgesteld, maar onderstreepte dat de deelnemers zich uitspraken voor een oplossing die beantwoordt aan de "historische, etnische, economische en strategische belangen" van de Serviërs, omdat anders nieuwe conflicten onvermijdelijk zouden zijn. Deze melding onderstreept eens te meer dat het militaire en politieke optreden van de Serviërs in Kroatië en Bosnië waarschijnlijk in hoge mate vanuit Belgrado wordt gecoördineerd en dat de staatkundige vereniging van alle Serviërs het hoofddoel blijft. Overigens zou een oplossing langs de door Kusutic geschetste lijnen resulteren in een zodanige versnippering van Kroatië, dat de kansen op (economische) overleving daardoor aanzienlijk zouden worden gereduceerd.

De "Joegoslavische" Chef van de Generale Staf, Perisic, heeft verklaard dat het leger achter de Servische president Milosevic staat en indien noodzakelijk bereid is in de binnenlandse situatie in te grijpen. Perisic stelde dat het meerpartijenstelsel in zijn land pas in de eerste ontwikkelingsstadia is en dat het gevaar bestaat dat de oppositie hiervan misbruik zou maken. Het zou tot de taken van het leger behoren de constitutionele orde te handhaven. De uitspraken van Perisic kunnen diverse doelen dienen. Zijn steunbetuiging aan Milosevic kan worden gezien als een bevestiging dat de pogingen van de extreem-nationalistische oppositie om meer invloed te verwerven in de strijdkrachten mislukt zijn. Daarnaast heeft Perisic mogelijk willen waarschuwen voor excessieve sociale onrust, bijvoorbeeld als reactie op de door het embargo verslechterende levensomstandigheden. Denkbaar is echter ook dat Perisic heeft willen aangeven dat het leger achter Milosevic zou staan indien deze zich gedwongen zou zien de staat van beleg uit te roepen. Zoals bekend zijn de Servische socialisten er niet in geslaagd de absolute meerderheid te veroveren bij de parlementsverkiezingen in december j.l. en is ontbinding van het parlement een optie indien zij er niet in zouden slagen een stabiele coalitie te vormen.

Conclusie/voorzicht

De onderhandelingen tussen Bosnische Moslims en Kroaten hebben geen resultaat opgeleverd. Gerekend moet worden op een verdere intensivering van de aanvallen van het regeringsleger op de Kroatische stellingen in centraal-Bosnië. Aangezien een vergroting van de assistentie van de reguliere Kroatische strijdkrachten in deze regio onwaarschijnlijk is, moeten de Bosnische Kroaten rekening houden met territoriale verliezen in deze regio.

Recente besluitvorming in NAVO- en VN-kader kan door de Moslims worden geïnterpreteerd als een indicatie dat een vergroting van de buitenlandse militaire betrokkenheid bij het conflict tot de mogelijkheden behoort. De genoemde besluiten zullen vermoedelijk geen impuls vormen voor een grotere concessiebereidheid van Moslim-zijde.

De "Joegoslavische" CGS Perisic heeft ondubbelzinnig zijn steun aan Milosevic betuigd en zich bereid betoond om, indien noodzakelijk, militair in te grijpen in de interne aangelegenheden van het land. Dit kan worden gezien als een waarschuwing tegen excessieve sociale onrust, maar ook als een bevestiging dat het leger het uitroepen van de noodtoestand in Servië zou aanvaarden.